

Devlet Öğretisi Metodolojisi – Dr. Georg Jellinek
Allgemeine Staatslehre – Dr. Georg Jellinek

İsmail Bahadır Turan, Doç, Dr, Bahçeşehir Kıbrıs Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler
Fakültesi. ORCID: 0000-0002-99380175, ismailbahadır.turan@baucyprus.edu.tr

Allgemeine Staatslehre

Dr. Georg Jellinek

Üçüncü Baskı

Berlin 1914

Verlag von O. Häring

İkinci Bölüm

(sayfa 25-52)

Devlet Öğretisi Metodolojisi

Metodolojik Araştırmanın Gerekliği¹

(25nci sayfa) Bugün temel toplumsal sorunları araştırmak için yola çıkan herkes, derinlere inen bir yöntem öğretisinin eksikliğiyle hissedilir biçimde hemen karşı karşıya kalmaktadır. Devlet bilimi literatürü bu noktada en büyük akıl karışıklığını göstermektedir. Çünkü yazarların büyük bölümü, ayrıntıların övgüye değer bir şekilde desteklenmesini borçlu olduğumuz kişiler de dahil olmak üzere, temel fenomenler üzerinde çalışmanın ne kadar büyük zorluklar içerdiğini ne kadar çok ince farka dikkat edilmesi gerektiğini, tam da bu alanda resimlerin ve analogilerin gerçek doğrular olduğuna dair ne kadar yanıltığımızın hiç farkına varamıyorlar. Son dönemde doğa bilimlerinde başarıyla gerçekleştirilene benzer şekilde, sosyal bilimlerdeki tüm zorluklara değinen sistematik, kapsamlı mantık henüz başlamıştır.² Ve bu başlangıçlar ağırlıklı olarak tarih araştırmaları³, **(26ncı sayfa)** politik ekonomi⁴, toplumbilim⁵ ve istatistik⁶ ile ancak sadece çok küçük bir ölçüde⁷ devlet öğretisiyle ilgilidir. Bu nedenle günümüze değin kendi alanında her dayanaksız, içeriksiz fikir, güvenle sunulduğu, savunulduğu sürece bilimsel saygınlık kazanabildi ve ciddi şekilde tartışılabilir.

¹ Bu bölümde Devlet Öğretisi, yukarıda sayfa 9 vd. geliştirilen anlamda genel ve özel Devlet Öğretisi olarak anlaşılmaktadır. Bu nedenle bireysel devlet doktrininin metodolojisi hariç tutulmuştur.

² Genel olarak beşeri bilimlerin metodolojisi üzerine J. St. Mill “Dedüktif ve İndüktif Mantık Sistemi” (System der deduktiven und induktiven Logik). Tercüme eden Schiel, II 6. Kitap; Sigwart Logik, 4. Baskı 1911 II § 104; W. Dilthey “Beşeri Bilimlere Giriş I” (Einleitung in die Geisteswissenschaft) 1883; Wundt “Logik”, 3. Baskı III, 1908.

³ Yeni literatürden öne çıkanlar Georg Simmel “Tarih Felsefesinin Sorunları” (Die Probleme der Geschichtsphilosophie), 3. Baskı 1907; Rickert “20. Yüzyılın Başında Felsefe” (Philosophie im Beginn des 20. Jahrh.) içinde “Tarih Felsefesi” (Geschichtsphilosophie), 2. Baskı 1907 s.321 vd.; Bernheim “Tarih Felsefesi ve Tarihsel Metot Ders Kitabı” (Lehrbuch der historischen Methode und der Geschichtsphilosophie) 5./6. Baskı 1908; burada aynı zamanda kapsamlı literatür referansları; Wilhelm Windelband “Tarih ve Doğa Bilimi” 1894 (Geschichte und Naturwissenschaft); v. Below “Yeni Tarihsel Metot” (Die neue Historische Methode) *Historische Zeitschrift* Cilt 81 1898 s.193-273; Eduard Meyer “Tarih Metodolojisi ve Teorisi Üzerine” (Zur Theorie und Methodik der Geschichte) 1902 (Kleine Schriften 1910 s. 3 vd.); buna ek Max Weber *Archiv für Sozialwissenschaft* XXII 1906 s.143 vd.; Eduard Meyer “Eski Çağ Tarihi” (Geschichte des Altertums) I 3. Baskı 1910; Lindner “Tarih Felsefesi” (Geschichtsphilosophie) 3. Baskı 1912; Franz Eulenburg “Yeni Tarih Felsefesi” (Neuere Geschichtsphilosophie), *Archiv für Sozialwissenschaft* XXV 1907 s. 283 vd. XXVII 1908 s. 771 vd.

⁴ Karşılaştırınız; K. Menger “Sosyal Bilimler ve Politik Ekonomi Metotları Üzerine Araştırmalar” (Untersuchungen über die Methode der Sozialwissenschaften und der politischen Ökonomie) özellikle 1883; Gustav Cohn “İktisat Sistemi” (System der Nationalökonomie) 1885 I s. 1 vd.; Adolf Wagner “Politik Ekonominin Temelleri” (Grundlegung der politischen Ökonomie) 3. Baskı I 1893 § 54 vd.; Gustav Schmoller makale “İktisat, İktisat Öğretisi ve Metodu” (Volkswirtschaft, Volkswirtschaftslehre und ihre Methode) *Handwörterbuch der Sozialwissenschaften* (HDW), 3. Baskı VIII s. 426 vd. Adı verilen son iki çalışmada zengin literatür bilgileri.

⁵ Kısmen önceki notlarda belirtilenler. Ayrıca özellikle Rudolf Stammler “Materyalist Tarih Anlayışına Göre Hukuk ve İktisat” (Wirtschaft und Recht nach der materialistischen Geschichtsauffassung), 2. Baskı 1906; Paul Barth “Tarih Felsefesi Olarak Sosyoloji I” (Die Philosophie der Geschichte als Soziologie I) 1897; Georg Simmel “Sosyoloji” (Soziologie) 1908 s. 1 vd.; Franz Eulenburg “Toplum ve Doğa” (Gesellschaft und Natur) *Archiv für Sozialwissenschaft* XXI 1905 s. 519 vd.; Friederich Gottl “Sosyal Bilimlerde Kavram Oluşturma Üzerine” (Zur sozialwissenschaftlichen Begriffsbildung) *Archiv für Sozialwissenschaften* XXIII 1906 s. 403 vd., XXIV 1907 s. 265 vd. XXVIII 1909 s. 72 vd.; Gustav F. Steffen, “Sosyolojinin Temeli. Doğa Araştırması ve Toplum Bilimi Metodu Üzerine Bir Program” (Die Grundlage der Soziologie. Ein Programm zu der Methode der Gesellschaftswissenschaft und Naturforschung) 1912.

⁶ Karşılaştırınız; Gustav Rümelin (Staatsrath) “İstatistik Teorisi Üzerine” (Zur Theorie der Statistik) “Konuşmalar ve Makaleler” (Reden und Aufsätze) s. 208 vd.; Georg Mayr “Toplum Yaşamında Yasallık” (Die Gesetzmäßigkeit im Gesellschaftsleben) 1877 s.1 vd.; Gustav von Mayr “Teorik İstatistik” (Theoretische Statistik) 1897, “Kamu Hukuk El Kitabı”, Giriş Cildi, Yay. Max von Seydel (Handbuch des öffentlichen Rechts, Einleitungsband, herausg. von M. v. Seydel); “Devlet Bilimi Kavramı ve Yapısı” (Begriff und Gliederung der Staatswissenschaft) 3. Baskı, 1910 §§ 28-31 ve aynı yerde belirtilen kaynaklar.

⁷ Buraya ait olan araştırmalar genel olarak devlet hukuku metodolojisiyle ilgilidir. Karşılaştırınız; benim öznel kamu hukuku sistemi (eserim) Bölüm III. Ayrıca genel devlet hukuku metoduna dair Rieker, yukarıda alıntılanan 18. sayfadaki makalesinde bahsediyor; ardından Hatschek, kamu hukukunda doğa bilimsel kavram oluşturmanın sınırları veya konvansiyonel kurallar üzerine konuşuyor (Jahrbuch des öffentlichen Rechts III 1909 s.1 vd.). Aynı “Genel Devlet Hukuku” (Allgemeines Staatsrecht) I 1909 s. 13 vd.; Kelsen “Hukuki ve Sosyolojik Metot Arasındaki Sınırlar” (Grenzen zwischen juristischer und soziologischer Methode) 1911; Aynı yerde “Devlet Hukuku Öğretisinin Temel Sorunları” (Hauptprobleme der Staatsrechtslehre) 1911 s. III vd., 3 vd.; bununla ilgili olarak Weyr *Grünhuts Zeitschrift* XL’de 1913, s.175 vd.; Spiegel “İdare Hukuku Bilimi” (Verwaltungsrechtswissenschaft) 1909; Piloty’nin de “Metodolojik Açıklamalar” (Methodologische Bemerkungen) Seuffert’in Blätter für Rechtsanwendung 71. Jahrgang 1906, s. 493 vd. yer alan “Hukuk Biliminin Felsefe ile İlişkisi”nde (Beziehungen der Rechtswissenschaft zur Philosophie)’de. Felsefi bakış açısıyla Lask’in “Hukuk Felsefesi” (Rechtphilosophie) “20. Yüzyılın Başında Felsefe” (Philosophie im Beginn des 20. Jahrhunderts) 2. Baskı s. 297 vd., devlet öğretisinin (genel kamu hukukunun) metodolojik sorunlarına da değinmektedir.

İddia, gerçek; inanç, delil; belirsizlik, derin anlam; keyfi spekülasyon, yüksek bir bilgi türü olarak kabul edildi.

(27nci sayfa) Son zamanlarda devlet öğretisi literatüründe böylesine büyük bir boşluğun açılmasının da ana nedeni budur, dolayısıyla son birkaç on yılda hiçbir sistematik çalışma herhangi bir saygınlık kazanamamıştır. Eski, belirsiz yöntemler veya daha doğrusu eski yöntem yoksunluğu, artık günümüzün taleplerini karşılamıyor. Yeni yöntemler henüz oluş aşamasında, bu nedenle ana ilgiyi ayrıntıların araştırılmasına yönlendirebilmek için olabildiğince temel kavramlarla yetinmek gerekiyor. Ancak önemli noktalarda bu temel kavramlardan tümdengelimli bir şekilde ilerlediği için zengin bir ilerlemeyi engelleyen ağır hatalar kaçınılmazdır. Dolayısıyla bugün devlete ilişkin temel fenomenlerin araştırılması, yeni epistemolojik ve mantıksal araştırmaların sonuçları temelinde metodolojik ilkelerin tespitiyle başlamak zorundadır. Ancak o zaman, hem önceki literatürün çalıları arasında eleştirel bir şekilde yolunuzu açmak hem de bağımsız ve verimli araştırmalara ulaşmak için güvenilir bir araca sahip olursunuz. Bu bağlamda aşağıda bu kitapta izlenen metodun en önemli noktaları sunulacaktır. Ancak sadece geniş hatlarıyla: Ne kadar arzu edilir olsa da bu giriş niteliğindeki araştırma yerine ayrıntılara girilecek olursa ayrı bir çalışma yapmak zorunda kalınacaktır.

2. Sosyal Bilimlerdeki Bilginin Doğa Bilimlerindeki Farkı

Genel yasaların etkileri kendilerini öyle bir şekilde kanıtlarlar ki tekil olay doğrudan tek bir türün temsilcisi olarak görülebilir ve bu şekilde doğal süreçler sosyal olandan ayrılır. Oksijenin hidrojenle birleşerek su oluşturma ilişkisini tek bir kez araştırırsaydım, sonuç mümkün olan her durum için aynı şekildedir.

(28nci sayfa) Mümkün olan aynı türden tüm durumlar için geçerlidir; bir hayvan türünün tek bir örneğinin yapısını bilseydim, bu türün diğer kalan tüm üyelerini tanırdım. Her bilimsel ders kitabı bize hem tekil olayın hem de bireyin bir genelin temsilcileri olarak kabul edildiğini ve burada bilimsel değerlerini tükettiğini göstermektedir.

Öte yandan tarihi ve sosyal olaylar farklı hareket ederler.⁸ Burada genel epistemolojik ilkelerden türetilmiş bir talebin her ne kadar var olabileceği düşünülse de tekil olayların çokluğunun, belirli süreçlerde ortaya çıkan sabit yasaların etkisi olarak kavranmasının zor olduğunu söylemek gerekir: Mevcut araçlarımız ve yöntemlerimizle muhtemelen bu tür yasaları anlamlı bir biçimde tespit etmeyi başaramayacağız. Bu, yalnızca fenomenler arasındaki bağlantıyı açıklayan nedensel yasalar için değil, aynı zamanda sabit bir formülde ifade edilen ampirik yasalardaki belirli fenomenlerin yalnızca gerçek düzenli tekrarı için de geçerlidir. Ruhsal alanda, doğal olaylarını ölçtüğümüz ölçü bizi terk eder veya bizi ileriye götürmez. Doğa biliminin nitelikleri niceliklere dönüştürme amacı, tarihsel olaylar dünyası için erişilmezdir. Eski dönemlerin tarih felsefecileri ve günümüz sosyologları tarafından tarihsel olayları yöneten çok sayıda yasa ortaya konmuştur; sadece çok belirsiz genellemeler olmadıkça, bunlardan (ÇN: sosyolog ve tarih felsefecilerinden) sadece ikisi arasında bile çok nadiren temel bir nokta üzerinde uzlaşma olmuştur.

(29ncü sayfa) Sözüm ona yasa, genellikle kanıtlanamaz ve gerçeklere dair yetersiz bilgiye dayanan bir yapı olarak kendisini göstermektedir. Bu nedenle biz, göreceli olarak karmaşık fiziksel olayları doğa bilimsel bilginin yardımıyla önceden hesaplayabiliyor iken gelecekte gerçekleşecek bir olayı makul bir kesinlikle hiçbir zaman belirleyemiyoruz.

⁸ Tarihsel ve sosyal yasalara ilişkin olarak Karşılaştırınız; K. Menger s. 32 vd.; Wilhelm Lexis makale "Yasa" (Gesetz im gesellschaftlichen und statistischen Sinn) *Handwörterbuch der Staatswissenschaften* 3. Baskı IV, s.727 vd.; Gustav Schmoller *Handwörterbuch der Staatswissenschaften* VIII s.481 vd.; Wilhelm Windelband, *Geschichte und Naturwissenschaft* s.21 vd.; Simmel, "Sorunlar" (Probleme) s. 75 vd.; Bernheim s. 102 vd., s. 111 vd., s. 117 vd., s. 120 vd., 159 vd.; Rickert "Tarih Felsefesi" (Geschichtsphilosophie) s. 370 vd.; Engels Eugen Dühring'in "Bilimin Devrimi" (Umwälzung der Wissenschaft) 3. Baskı 1894 s. 77 vd.; W Freytag *Archiv für Systematische Philosophie* VI 1900 s. 311 vd.; Theodor Lindner "Tarih Felsefesi" (Geschichtsphilosophie) 3. Baskı 1912 s. 160 vd.; Gabriel Tarde "Toplumsal Yasalar" (Die sozialen Gesetze) 1908; Franz Eulenburg "Doğa Yasaları ve Sosyal Yasalar" (Naturgesetze und soziale Gesetze), *Archiv für Sozialwissenschaften* XXXV 1912 s. 299 vd.

Bunun nedeni, sosyal olayların sadece genel güçlerin etkileri olarak değil, öncelikle belirli bireylerin eylemleri olarak da ortaya çıkmasında yatmaktadır. Doğal güçlerin benzerliklerine karşın, insan bireyler temelde sonsuz bir çeşitlilik gösterirler ve bu nedenle doğal güçlerden farklıdırlar. Tüm doğal güçler, onları kuvvet birimlerine indirgeyerek ölçülebilir. En küçük materyal parçalar hem atomun en basit formunda hem de en karmaşık molekülde homojendir. Bir karbon atomu, bir molekül karbonik asit özgül özellikleri bakımından kendi türlerinden olan diğer atom ve moleküllerle aynıdır. Buna karşın insan bireyler, sonsuz çeşitlilik gösterirler; her birinde, sosyal eylemlerini belirleyen, tekrarlanmayan, benzersiz bir unsur bulunmaktadır. Her doğal nesne de kendisini aynı türdeki diğer tüm nesnelere ayıran kişisel bir özellik bulunmaktadır. Ancak doğal nesnelere ne kadar karmaşıkta bu nesnelere bireyselleştirici elementler o kadar çok ifade edilir. Daha karmaşık bitkilerde ve hayvanlarda, herkesi hemen görünür bir keskinlikle bu unsurlarla karşı karşıya getirirler. Ancak bu birey doğa bilimsel araştırmanın nesnesi değildir ya da sadece ikincil bir düzeyde araştırma nesnesidir. Bununla birlikte, insani şeylerde, bireyselleştirici unsurlar o kadar baskındır ki, onları görmezden gelen bir bilim, ancak gerçek hayatı yakalamayan yetersiz sonuçlar sunabilir.⁹

Tüm sosyal fenomenlerin temeli olan birey, hiçbir zaman tam olarak hesaplanamazsa, sosyal yasaların kapsamlı bilgisinin imkansızlığı da ortaya çıkar. Her tarihsel olgu, her toplumsal fenomen,

(30ncu sayfa) diğerleriyle olan tüm benzerliğine rağmen, ne kadar yakından ilişkili olursa olsun her zaman onu diğerlerinden özel olarak ayıran bir bireysel belirgenim ögesi sunar. Hiçbir toplumsal olay yalnızca bir türün temsilcisi değildir, aynı zamanda yalnızca bir kez var olan ve asla tam olarak aynı biçimde tekrarlanmayan bir şeydir, tıpkı aynı bireyin insan bireyselliklerinin öngörülemez bolluğunda asla kendini tekrar etmemesi gibi.

3. Sosyal Bilimde Tiplere Göre Araştırma/İnceleme

Bu çeşitliliğe rağmen bireyler arasındaki fark, ruhsal yapılarında belirli benzerlikler bulunmayacak kadar önemli değildir. Bunlar, bireyselleştirici unsurlar yanında geniş kapsamlı ortak unsurlar da içerirler. Eğer bunlar olmasaydı, beşerî şeyler hakkında bilimsel açıklamaya ulaşmak hiçbir şekilde mümkün olmazdı. İçgüdüler, yetenekler, eğilimler, tüm insanlar arasında, ister daha geniş ya da daha dar çevrede olsun, ortaktır. Yaşamdaki tüm bilgeliğimiz, insan doğasındaki benzerliğe dayanırken yakın ve uzak geleceğe dair tüm yaratımlarımız ve endişelerimiz inanca dayanmaktadır ki insani şeylerin çeşitliliğinde bireylerin özgünlüğünden bağımsız olarak her zaman özdeş bir şey kendisini gösterir.

Bu bilgiyle sosyal bilim araştırmalarına yol ve amaç gösterilir. Aynı türden doğal süreçlerde bilimsel ilgi için özdeş unsurlar baskındır, oysa sosyal süreçlerde bunlar, bireyselleştirici unsurlar tarafından öyle bastırılır ki toplumsal olaylar asla aynı biçimde değil sadece benzer şekilde tekrarlanırlar. Açıklayıcı doğa bilimi bu nedenle bireyselleştirici unsurları büyük ölçüde görmezden gelebilir: Fenomenlerde özdeş olanı başarıyla yakalayabilir. Aynı türden sosyal süreçler ise ancak çok sınırlı ölçüde özdeşlik, ağırlıklı olarak sadece araştırma analogileri sunar. Bu nedenle genel yasalar tekil fenomeni asla açıklayamaz: Hiçbir zaman yalnızca kendisinde safça tezahür eden bir genelin gerçekleşmesi olarak görülmemelidir,

(31nci sayfa) aksi takdirde onun hakkında yalnızca çok çarpık ve yetersiz bir fikir edinilir. Roma hukukçusunun medeni hukuk hakkında haklı olarak öne sürdüğü şey: içindeki her tanım tehlikelidir, çünkü o tanıma temelden değiştirmek zor değildir, bu tüm sosyal bilimlerin alanındaki bütün genel önermeler için geçerlidir. Yaşamın yoğunluğu dar kalıplara sığdırılmaz. Eğer bu şablonları genişletirsek ya o kadar anlamsız ve aşıkardırlar ki,

⁹ Tarihsel-sosyal fenomenler hakkında genel yargıların ve bunların gerçekleşmesinin genel geçer yasalarını bilme/tanıma olasılığı, onlardaki özdeş unsurlar göz önünde tutularak reddedilmemelidir, ancak onlardan, içeriksizlikleri dolayısıyla önemli bilimsel yararların elde edileceğinden şüphe duyulabilir.

neredeysi hiçbir bilimsel değerleri yoktur veya o kadar yanlıştır ki, yüzeysel bir eleştiri bile onları kolayca yalanlayabilir.¹⁰

Bununla birlikte bilimsel araç ve yöntemlerimizin doğası gereği tarihsel olayların genel seyri kesin bir şekilde kavramıyorsa, insan topluluklarının yaşamının belirli yönleri vurgulanır ve araştırmaya tabi tutulursa bilginin önündeki güçlükler azalır.

Tüm bu bilimsel izolasyon, aslında aklın ayırdığını yaşam, parçalanamaz bir bütünlük içinde gösterdiğinden, en başından itibaren belirli hatalarla yüklenmiştir. Bu hatalar, sağduyulu düşünceyle telafi edilebilir, çünkü elde edilmiş bilgi kesin değildir, ancak aksine nesnenin teorik izolasyonu tarafından dışlanan alanlarla bağlantı yoluyla sürekli düzeltmeye ihtiyaç duyar.

Böyle bir izolasyon, bireyin alanından geniş alanların koparıldığı bir durum yaratır ve böylece genel unsurların bireysel unsurlara oranı birincinin lehine artar. Bu şekilde örneğin bir hukukçu, halkın hukuki yaşamını izole ederek bireyleri yalnızca hukuk düzeniyle ilişkiler içinde görür, bu durumda insanlar arasındaki en önemli farklar göz ardı edilir ve belirli bir dereceye kadar göz ardı edilebilir. Yasa insanı, yaşı ve cinsiyetine, mesleği ve statüsüne, düşünceli ve düşüncesiz, kötü ve ihmalkâr davranışına göre tanır ve yargılar.

(32nci sayfa) Ancak kişiliğin daha ince farkları, yargıç ve hukuk hocasının gözünden kaçır. Yargıç ve hukuk hocası için akustikteki tonlar veya optikteki renkler gibi bir geneli temsil eden Caius ve Titius, davalı ve davacı, yeterlidir. Öte yandan hayatın gerçekliğinde tüm yasal işler ve suçlar kişiselleştirilir, dolayısıyla eski bir deyiş geçerlidir: si duo faciunt idem, non est idem (İkisi aynı şeyi yapsa da aynı şey değildir). Haftalık pazarlarda yapılan alışverişin çoğu hukukçu için tek ve aynı kategoriye girer. Ancak iktisadi koşulları, amaçları ve her bir hane için önemini düşündüğümüzde, bunlar arasında da büyük bir çeşitlilik bulunmaktadır. Bu çeşitlilik, günlük yaşamın iktisadi, istatistiksel, hijyenik vb. yönlerini anlamak isteyenler için büyük bir ilgi konusudur ve bu yönleri genellikle hukuki değerlendirmelerde gözden kaçır. Ve elbette yaşamdaki ilişkilerde kendi bakış açısını tek doğru olarak gören hukukçu, tam anlamıyla bir bilim adamı değildir. Sonuçta hukukun dönüşümü ve daha da gelişmesi, öncelikle yasanın önünde ve arkasında ne olduğuna ilişkin bilgiden kaynaklanır.

Bununla beraber yalıtılmış nesnede bireyselleştirici öğelerin etkisi göreceli olarak daha az olabilir, bu tür bir durumda bile bu etki tamamen yok değildir. Bu nedenle birçok istisna, hukuk kurallarını yıkıp geçer. Yasa yapıcının özel hukukta hukuki türler oluşturması, ancak özel iradenin bu tiplerden geniş ölçüde sapmasına izin vermesi olgusu buradan kaynaklanır. Dispozitif hukuk, bireyciliğin ürünüdür hukuk hayatına da nüfuz eden bireyciliğin ürünüdür. Ceza hukukunda görelî cezalandırma tehditleri, ceza verilmesinin gerekçeleri ve görev yasaklarının sebepleri, suçun kesinlikle bireyselliğine yasal bir ifade kazandırmaya hizmet eder. Bir hukuk önermesi ne kadar genelse o kadar çok istisnanın tanımlanması gerekir ve o kadar az bireysel durumlarda doğrulanacağından emin olunabilir. Hukukta kapsamlı bir genellemeye yönelik her girişim, bireyselleştirici unsurların uğurumunda başarısız olur. Bu nedenle ya hiç gerçekleşmeyen ya da hiçbir yerde tam olarak gerçekleşmeyen saf genel önermelerden oluşan doğal hukuk, pozitif hukukun en keskin antitezidir.

(33ncü sayfa) Ancak hukuk ilişkilerinde olduğu gibi devlet ilişkilerinde de hem devletin tarihsel görünümü hem de tek tek devletin organları ve işlevlerinde de durum aynıdır. Her devlet, her devlet organı, devletteki her süreç öncelikle tamamen bireyseldir. Ama devletin görünümleri izole edilirse, hepsinde genel ve tekrar eden, bilimsel bilgiyi gerektiren unsurlar göze çarpar. Devletlerin yapısı ve bileşiminde, faaliyet alanlarında nesneyi yalıtarak tanınabilen belirli özdeş unsurlar sayesinde geniş kapsamlı analogiler buluruz. Böylece devletler sınıflandırılabilir ve kurumları tek tip kavramlar altında sıralanabilir ve böylece

¹⁰ Engels'in tarihsel-sosyal alandaki ebedî gerçeklerle ilgili mükemmel açıklamaları. Ancak bunlar, Marks-Engels'in (yukarıda belirtilen yerde s. 83 vd.) sosyalist anlamda kesin bir tarih inşa etme girişimleriyle garip bir tezat oluşturuyor.

devletin bilimi¹¹ yaratılabilir. Ancak bu bilim de hiçbir devlet ve devlet kurumunun, yalnızca bir soyutlamanın gerçekleştirilmesi veya zaten mevcut olanın tekrarı olmadığını gözden kaçırmamalıdır. 14. Louis'in Fransa'sı, III. Friedrich Wilhelm'in Prusya'sı ve III. Alexander'ın Rusya'sı 3 farklı mutlak monarşi tipi değil, aynı zamanda temelde farklı 3 devlet biçimidir.

Kimliklerde baskın olan ve somut tekil devlet yaşamının ilişkileri ve şartlarının bütününe bakıldığında daha açık biçimde ortaya çıkan unsurlar dolayısıyla bu alanda da hiçbir zaman tam olarak özdeş görüngüler yoktur sadece benzer fenomenler vardır: gerçek oluşumlar birbirine özdeş olmaz yalnızca benzeşirler.

Bununla ancak tuhaf bir şekilde bilimin görevi sınırlandırılır. İster tarihsel-politik ister hukuki açıdan olsun, onu (devleti) kendine özgü bir şekilde tanımlayan tekil devletin bilgisi vardır. Böyle bir disiplinde her şey somut, olumlu, bireysel ve gerçektir. Ancak tekil devlet hiçbir şekilde yalıtılmış bir görüngü değildir. Devlet kurumunun tüm gelişimi tekil devletten önce geldi; az ya da çok bilinçli bir şekilde diğer- önceki ya da çağdaş- devletlerin koşulları onu etkiledi; tarihsel olayların akışına yerleştirilen, sınırlarıyla kısıtlanmamış tarihsel güçler tarafından sürekli dönüştürüldü, sürekli diğer devletlerle temas halinde kendi türünü tanımak zorunda kaldı ve bu nedenle tüm özelliklerine rağmen kendisini benzersiz görmesi imkânsızdır.

(34ncü sayfa) Dolayısıyla tekil devlet bilgisi ki bu bilgiden devlet kurumu ve tek tek devletlerin kurumları, somut devlet oluşumundakine benzer görünümde olduğu gibi ortaya çıkar. Bu bilgiyle önce somut devlet kendi özgünlüğüyle kavranır, çünkü bu bilgi ilk olarak tipik olanı bireysel olandan ayırır, bu da hem teorik bilgi hem de politik eylem için en büyük öneme sahiptir.

4. Devlet Öğretisinin Nesnesi Olarak Tipler

Devletin biliminin ve devlet kurumlarının görevi kesinlikle devletin görünümünde ve bunların karşılıklı ilişkilerinde bu tipik unsurları aramaktır. Bu görünüşte çok basit bir cümle olsa da daha fazla açıklama gerektirmektedir.

Her şeyden önce “tip” kavramına tam bir açıklık getirilmelidir. Kavramın, son zamanlarda “Devlet Bilimi”nde (Staatswissenschaft) geçirdiği dönüşüm, bu bilimdeki büyük değişimin kendisinde görülür.¹²

İster platonik bir yolla yalnızca kusurlu bir biçimde bireylerde ortaya çıkan öteki dünyadan bir fikir olarak ifade edilsin ya da Aristo gibi türün tekil örneklerini şekillendiren etkili, form veren güç olarak düşünülün tip kavramı bir türün mükemmel bir özünü belirtmesi anlamında kavranabilir. İdeal tip kavramı, Helenistik felsefeden bu yana Orta Çağ'ın skolastiği üzerinden günümüze değin tüm bilimsel düşünceyi aralıksız uğraştırmıştır.

Bu ideal tip önemli teleolojik anlama sahiptir: Onu ifade etmek her şeyin ve her insani görünümünün sonudur. O bir varlık (olan) değil aksine olması gereken (şey)dir.¹³

(35nci sayfa) Bununla birlikte aynı zamanda verili olanın değerinin bir ölçüsüdür. Ona tekabül eden iyidir ve kendini ortaya koyma ve orada olma hakkına sahiptir; ona uymayan ise bir tarafa atılmak ve aşılma zorundadır. Devlet öğretisinde bu ideal tip düşüncesi zorunlu olarak en iyi devleti bulma amacına ve bu (en iyi) devletteki verili olan devlet kurumlarını ölçmeye doğru akmaktadır. Ancak Devlet Öğretisi tarihi, tipik devleti bulma çabasına ilişkin tarihin küçük bir parçası değildir, bununla birlikte devlet öğretisinin tarihi, hiçbir şekilde tipik devleti bulma girişimlerinin tarihi değildir, bu da temelde tüm devlet öğretilerinin politikaya dönüştürülmesi anlamına gelir. Platon'da tüm politik

¹¹ Yazanın, Staatswissenschaft (Devlet Bilimi) tanımını kullanmaktan özellikle kaçınmaya çalıştığı, bu şekilde Lorenz von Stein'in öncüsü olduğu “Devlet Bilimi” ile bir karşılığa yol açmanın istenmediği düşünülmektedir. (Ç.N)

¹² Yazanın, Devlet Bilimi'ndeki kavram değişikliğini olumsuz olarak gördüğü söylenebilir. (Ç.N)

¹³ Bu tür ideal tiplerin iki türü ayırt edilmelidir. Bu tip ya özgür bir spekülasyon biçimidir (özellikle devlet romanları (*Staatsromane*) biçiminde ortaya çıkar), ya da mevcut devletler ya da onların bireysel kurumları ideal bir tipe dönüştürülür.

speküasyonların açıkça beyan edilen amacı, çağdaş devlet öğretisine kadar bütünüyle örtülü ya da daha açık bir biçimde hala bulunabilir. Devletin amacına ve devletlerin yasal temeline ilişkin tüm araştırmalar, prensin mutlakiyetini ve halkın egemenliğini gerekçelendirmek için tüm doğal hukuksal tümdengelimler, güçler ayrılığı düşüncesine dayanan anayasal devletin tüm tanımları, Hıristiyan, ulusal, hukuk devletinin tüm teorileri, 19. yüzyılda olduğu gibi temelde ideal devlet tipini kesin biçimde belirleme denemesinden başka bir şey değildir.

Ancak bugün, belirli bir tipin bilimsel araştırma yolunda değil, daha çok speküasyon yoluyla bulunduğu dair kanıtta hemen hiç ihtiyaç yoktur. Ve özellikle soğukkanlı, cüretkâr ve dikkatli bir şekilde ilerleyen speküasyon yoluna hiç ihtiyaç yoktur. Bir dönemin ve o dönemin partilerinin en derine inen siyasi amaçları, politik alanyazının tarihinin renkli değişikliklerle sunduğu gibi devlet tiplerinde ifadesini buldu.

İdeal tiplerin aranması ve bulunması, insan doğasının derin, reddedilemez bir ihtiyacına karşılık gelir ve bu pratik açıdan büyük öneme sahiptir. Politika onlarsız hiç yapamaz; insan kaderindeki büyük değişimler hiçbir zaman sadece oportünist eylemlerle gerçekleşmedi. Kalıcı bir şey yaratmak isteyen devlet adamlarının ve partilerin ilkeleri ve tüm devrimci çabalar güç ve sağlıklarını, belirli bir devlet tipinin gerçekleşmesine inancından almazlar.

(36ncı sayfa). İdeal tiplerin eylem için değeri ne kadar büyük olursa olsun, o kadar az teorik-bilimsel bilgi sağlarlar, çünkü teorik bilimin nesnesi var olandır (Seiende) ve öyle kalacaktır, olması gereken (Seinsollende) değil verili dünyadır, yaratılacak bir dünya değildir. Bütün speküasyonlar gibi ideal devlet tipi de nihai olarak öznel inanışlara dayanır ve bunlar arasında öznelin hemfikir olması imkansızdır. İdeal tipler bu nedenle temelde bilginin nesnesi değil, inancın nesnesidir, bu yüzden siyasi doktrinimiz dini fanatikle bu kadar dikkat çekici benzerlik gösterir.

Öte yandan ampirik tip, ideal tip ile karşıtlık içindedir.¹⁴ Eğer çok sayıda bireyi belirli bir bakış açısı altında ortak bir özelliğe göre karşılaştırırsak aynı şekilde tipik resim elde ederiz. Böylece çocuklar, yaşlılar, belirli meslekler, sınıflar, uluslara dair tipik fikirlere sahip oluruz. Herkes daha büyük ya da daha küçük bir keskinlikte karakterine ve tecrübelerine göre böyle tipler oluşturur. Bu tipler aracılığıyla sosyal yaşamımızın büyük bölümünü düzenliyor ve kavriyoruz; evet, gerçekten de pek çok durumda insanların büyük bölümü yalnızca tipe tutunabilir, böylece genellikle tekil durumların bireyselleştirici unsurlarını gözden kaçırlar. Ne de olsa sonunda tüm sosyal, ulusal, mezhepsel/dini ön yargılar bu tipik düşünce tarzının sonuçlarıdır. Sürekli olarak bireyselleştirebilme yeteneği (tekilin bireyselliğini sürekli görebilme yeteneği), en yüksek eğitimin göstergesidir.

Ampirik tip, ideal tipten her şeyden önce daha yüksek nesnel bir varlığı temsil etme iddiası olmadığı için farklıdır. O (Ampirik tip), tamamen araştırmacının aldığı bakış açısına bağlı fenomenlerin özelliklerinin bir özeti anlamına gelir. (Ampirik tip), Onlardaki (fenomenlerdeki) ortak noktaları mantıksal olarak ortaya çıkararak fenomenlerin çeşitliliğini düzenler. Böylece o, fenomenlerin kesintisiz zenginliği karşısında gerçek kalarak araştırmacının zihninde bulunan bir soyutlama yoluyla elde edilir.

(37nci sayfa) Devletin biliminin görevi, konusu sadece tekil bir devlet olmadığı sürece, bu ampirik devlet ilişkilerini bulmaktır. Benzer sosyal bileşim, benzer tarihsel gelişim, benzer dış koşullar, benzer siyasi yapılara yol açar. (Ortak kültüre sahip) Bir kültürel topluluğunun parçası olan devletleri birbirine bağlayan tarihsel bağlam sayesinde, bireysel olanın yanında tipik unsurlar da her yerde kendilerini gösterirler ve buna uygun olarak şekillenirler.

Bu ampirik tipler, tümevarımsal yolla, yani hassas bir şekilde tekil devletleri, örgütlenmelerini ve işlevlerini karşılaştırarak, bulunur. Bu metodolojik ilke ne kadar basit görünse de bu alanda tümevarımı yöneten kendine özgü ilkelerin bilincine varmak bir yandan gerekli ve diğer yandan zordur. Her şeyden önce, karşılaştırma çok uzağa taşınmamalıdır.

¹⁴ Bu iki tür tip, Windelband'ın adlandırdığı gibi nitel-teleolojik ve nicel-teorik, Karşılaştırmız; Windelband *Monatschrift für Kriminalpsychologie* II 1907 s. 4 vd.

Kültürün en çeşitli aşamalarından ve en eski zamanlardan devletleri ve devlet kurumlarını karşılaştıran herhangi biri ya hiç tip almaz ya da herhangi bir özgünlüğü olmayan tamamen renksiz tipleri alır. Karşılaştırma ne kadar ileri götürülürse o kadar çok bireyselleştirici unsurlar göz ardı edilir, tipin kurulmasıyla o kadar az bilgi elde edilir. Tarihi yasaların çoğunlukla yalnızca basmakalıp ve klişe ifadeler sunduğu söylenmişti; bu, sosyal bilimlerde aşırı genelleştirmenin de aynı şekilde geçerli olduğu anlamına gelir. Bunu, açıkça genel karşılaştırmalı bir hukuk bilimi yaratma denemeleri de gösterir. Bunlar, yanlarında taşıdıkları malzemeden genel olarak geçerli hukuki gelişme tipleri oluşturdukları sürece ya sadece belirsiz genellemeler üretirler örneğin kaçırma evliliklerinin satış evliliğine dönüştürüldüğü, kan davalarının kamusal cezadan önce geldiği, belirli bir kültür aşamasında tesadüflerin delil oluşturduğu,¹⁵ levirat¹⁶ evliliklerinin halkların büyük çoğunluğunda görüldüğü¹⁷ veya her şeyin farklı koşullarda farklı şekilde gelişebileceği gibi zorlayıcı bir sonuca götürürler.

(38nci sayfa) Son zamanlarda daha az gelişmiş veya uzak kültürlerin hukuk sistemlerine ilişkin yapılan sayısız açıklama, o kadar çok ve o kadar geniş çeşitlilikler göstermektedir ki, bu sürekli artan karmaşık ortamda bilimsel anlayışımızı arttıracak genel ve tipik fenomenlerin belirlenmesi her zaman daha da zorlaşmaktadır. ¹⁸ Bununla metodolojik açıdan tümevarımın, ortak bir tarihsel temelden gelen devletlerle ve bu ortak temeli oluşturan geçmişin siyasi oluşumlarıyla sınırlandırılması da ortaya çıkar. Devletlerin yapılarında ve işlevlerinde kapsamlı bir şekilde örtüşükleri, ancak ortak tarihsel, siyasi, sosyal temellerin mevcut olduğu yerde gösterilebilir. Diğer devlet gruplarına bakmak bilginin düzeltilmesi anlamına gelecektir çünkü bu kesin bir şekilde devlete dair söylenmeye meyledilenlerin bazılarının sadece tarihsel koşullu ve dolayısıyla göreceli olduğunu birçok kez öğretecektir.

Ayrıca tüm mümkün olan devletler listesinden ortaya çıkarılan devletler sistemi içerisinden karşılaştırma da dikkatle yapılmalıdır. Belirtildiği üzere bütün insani kurumlar ve dolayısıyla devlet de dinamik bir doğaya sahiptir, yani devletin varlığı tüm zamanlarda sabit değildir, aksine insanlığın tarihi boyunca uğradığı tüm dönüşüm süreçlerine boyun eğerek değişir, şekil değiştirir. Bu nedenle, devletin zengin bir şekilde geliştirilmiş tipik bir resmini elde etmek için, aynı dönemdeki ya da zaman içinde birbirinden çok uzak olmayan devlet yapılarını karşılaştırmak gerekir. Ne var ki, antik ve modern devletleri yan yana getirdiğinde tipik unsurlar tümüyle eksik olmayacaktır, sadece değişen tarihsel koşullara dayanan bugünkü devletler dünyasının, eski dönemin devletlerinden derin farkı, bir karşılaştırmada bireyselleştirici unsurların tipik olanlara ağır gelmesine izin verecektir. Bu, örneğin antik ve modern demokrasiyi,

(39ncü sayfa) Roma İmparatoru ve modern zamanların mutlak monarkını tek ve aynı zincirin halkaları olarak tasavvur ettiğimizde netleşir. Bu düşüncelerden ayrıca, gelecekte türün değişkenliği ortaya çıkar. Her yeni oluşum, daha önce tipik olarak belirlenmiş bir ögeyi bireysel olarak renklendirerek, yani tür için esaslı olmayan şekilde gösterebilir. Bu gerçeği en isabetli şekilde açıklayan örneği, federal devlet kavramı sunmaktadır. Kuzey Amerika Birliği'nin yaratılmasıyla ortaya çıkan bu yeni tür, başlangıçta teoride yalnızca Amerika Birleşik Devletleri'ndeki durumdan damıtıldı, yani bir örnekte bulunan şey bilimsel olarak bir tip olarak ilan edildi. O zaman, birlik ve üye devletlerin iktidarının birbirlerinden karşılıklı olarak tamamen bağımsızlığının, devletler birliğinin yeni biçiminin önemli bir emaresi olduğu söylendi. 1848'den bu yana Amerikan etkisi olmadan kurulan İsviçre federasyonu, hatta daha çok Alman İmparatorluğu, bugüne değin oluşturulan şablona sığdırılamadı. Bu nedenle bilim, yeni, benzer oluşumları içine alabilecek şekilde tipi yeniden şekillendirmek için zorlu bir görevle karşı karşıya kaldı. Ancak bu, önceki çalışmanın boşa

¹⁵ Josef Kohler, "Kültürel Bir Olgu Olarak Hukuk" (Das Recht als Kulturerscheinung) 1885 s.8 vd. 20 vd, 23.

¹⁶ Kocasını ölen kadının, kocasının kardeşlerinden biriyle evlenmek zorunda kalması (Ç.N)

¹⁷ Karşılaştırmalı; Albert Hermann Post "Etnolojik Hukuk Bilimi Çalışmalarına Giriş" (Einleitung in das Studium der ethnologischen Jurisprudenz) 1886 s. 28 vd.

¹⁸ Bu konuda çok öğretici olan Post, Afrika Hukuku 2 Cilt 1887, topladığı muazzam materyalden daha geniş bir sonuç çıkaramamaktadır.

gitmesi anlamına gelmez; sadece şimdiye kadar bir tür olarak kabul edilen şeyin, türün içinde bir cinse indirgendiği anlamına gelir.

Böylece türlerin kendileri tarihsel olayların akışına yerleştirilirler; özel tarihsel koşullara göre farklılık gösterirler, karmaşıklarılar, türlere ve alt türlere ayrılırlar. Böylece bilim yeni bir görevle karşı karşıya kalıyor, yani her bir türün dönüşümünün ve biçimlenmesinin geçtiği yolu belirlemek. Böylece onlar için hem yan yana hem de art arda var olan devletlerin ve devlet kurumlarının tipleri ortaya çıkar. Bu nedenle devlet öğretisi, devlet görünümlerinin gelişme tipleri ve varoluş tiplerini aramak ve bulmak zorundadır.

Öte yandan bu şekilde tanımlanan tipler, tekil görünümlerin bireyselleştirici unsurları sayesinde tam bir keskinlikle ifade edilemeyecektir. Ampirik tipin özünde yattığı gibi farklı yönlerde sapmalar olacaktır, çünkü bu, **(40ncı sayfa)** tekil durumların büyük çoğunluğunun sunduğu ortak özelliklerin vurgulanmasıyla elde edilir.¹⁹ Bu noktada, sosyal fenomenler, doğal olanlardan farklı değildir. Bir hayvan türünün tek tek bireyleri, temel özelliklerdeki tüm ayrıntılara rağmen diğerlerinden türün tam dejenerasyonunu temsil eden, büyük ya da küçük sapmalar gösterirler. Patoloji belirli hastalık tiplerini belirler; bununla birlikte birçok vaka atipik olarak ilerler ve mevcut tipler yeni gözlemlere dayanılarak sürekli yeniden düzeltilir. Ancak böylesi patolojik, ampirik tiplerin bilgisi olmaksızın tıbbi bilgi ve yetenek olmazdı. Bu olası saplamalar göz önünde tutulursa devlet hukuksal ya da siyasi sentezin bir ya da başka duruma uymadığı kanıtlandığında bile çürütüldüğüne inanan, sık sık uygulanmayan bilgiçlik ıvır zıvırlarından da korunulur.²⁰ Diğer taraftan konunun ideal tipler değil ampirik tipler olduğu bilgisi, **(41nci sayfa)** ne kadar bu tür bir muameleye direnseler de verili ilişkileri bir ilkel tipe göre yeniden şekillendirmek isteyen pratik olarak çok zararlı doktrinizmden korur.²¹

Ampirik tiplerin araştırılması ve kazanılmasının bilimsel önemi, aşağıdaki bakış açılarıyla özetlenebilir. Teorik olarak, özellikle fenomenlerin çeşitliliğini birimlere dönüştürmeye yönelik olan sentetik ihtiyacı tatmin eder ve bu, genel olarak bilimin en yüksek amaçlarıyla uyumludur. Ancak sadece çeşitlilikte netlik ve birlik değil, aynı zamanda her bir olgunun derinlemesine anlaşılması da amaçlanır, çünkü bu, sosyal süreçler alanındaki bütünü içinde adeta konumunu kazanır. Tipik öğelerin ortaya çıkarılmasıyla, daha önce de belirtildiği gibi, her bir siyasi oluşumun bireysel özelliği, türde yer almayan kendi özelliklerinin kalıntısı olarak tanınır.

Pratik açıdan bakıldığında, tip, bir heuristik prensip olarak kendini gösterir. Çünkü ondan, büyük olasılıkla bireysel devlet fenomeninin yaşamı için belirli sonuçlar türetilir. Aynı tip, bu şekilde yaratılan yapıların gelecekte de benzer tasarımlarına işaret eder. Tarih derslerinden bahsedildiğinde, insani işlerdeki tipik unsuru bilinçli veya bilinçsiz olarak göz önünde bulundurulur. Benzer koşullar altında benzer şeylerin tekrarlanması nedeniyle tarih ders verici olabilir. Devlet yaşamının değişkenlik içinde bile sabit bir yanı olduğundan, devlet

¹⁹ Bu açıdan bakıldığında ampirik tip de bir idealdir, ancak var olmanın ideali, olması gerekenin değil, mantıksal, fakat etik ideal değil ve bu bağlamda Max Weber'in "Sosyal Bilimler ve Sosyal Politika Bilgisinin Nesnelliği (Die Objektivität sozialwissenschaftlicher und sozialpolitischer Erkenntnis *Archiv f. Sozialwissenschaft u. Sozialpolitik* XIX S. 64 ff.), çalışmasına katılmak gerekir.

²⁰ Julianus'un sözleri, bireysel duruma olan ilişkilerinde tipler için geçerlidir. (Latinceden: Ne kanunlar ne de senato konseyleri, bazen meydana gelen tüm durumları içerecek şekilde yazılmaz, ancak genellikle meydana gelenleri içermek yeterlidir.) Genel olarak, kavrayamadığı bireysel sapmalara izin vermesi kavramsal bilginin doğası gereğidir. Tam bir kesinlik ile, yalnızca tek bir olay (ve bu da yorucu bir şekilde değil) tespit edilebilir, her şeyi gerçeklerden Soyutlamak bize hiçbir zaman gerçeklikle tam olarak uyumlayan görüntüler verir. Tüm kavram oluşumu, ölçülemez gerçekliği mümkün olduğu kadar kavramaya yönelik bir girişimdir ve bu nedenle, Kavramsallaştıran tüm Bilimlerde, bu olasılığın sınırına ulaşıp ulaşılmadığı konusunda sürekli bir tartışma olacaktır. Fakat kavramlar ne kadar geniş olursa, o kadar çok ayrıntı göz ardı edilmelidir. Bir dağın tepesinden manzarayı inceleyen biri, vadiden göremediğini uzaktan görecektir, ancak çayırıldaki otlar (çimenler) kaybolmuştur. Otlar(çimen) kesinlikle hummalı bir araştırmaya değerdir, ancak onun çevresinde mikroskopla bakıldığında kendimizi yönlendirmemiz gereken, tamamen görünmez halde sonsuz bir dünya var.

²¹ Bir tipin her ifadesi zımnî olarak iki cümleyi içinde taşır: "genel olarak/genellikle" ve "koşullar değişmediği sürece/mevcut koşullara göre".

işlerinin akılcı bir şekilde düzenlenmesine dair siyaset bilimi, bilimsel anlamda, genel olarak mümkündür.

Devlet öğretisinin araştırmak zorunda olduğu tipler, devletin incelenebileceği iki bilimsel konuma göre tarihsel-sosyal ve hukuksal olarak iki türdür. Bu nedenle devlet yaşamının şu ya da bu tarafını incelemek için de farklı metotlar gereklidir. Devletin toplumsal özü, tarihsel ve sosyal bilimlerde geçerli yöntemler buna karşın hukuki özü, hukuksal yöntemlerle tanınır.

(42nci sayfa). Özellikle devlet öğretisindeki tarihsel metot hakkında burada genel devlet hukuku öğretisinin hukuksal bazı yöntemlerine bağlanması gereken yönlendirici açıklamalar gereklidir.²²

5. Devlet Öğretisinde Tarihsel Araştırma Yöntemi

Bir kurumun tarihsel araştırılmasının, onun bilimsel anlayışının gerekli önkoşulu olduğu gerçeği artık genel kabul görmüştür. İlk olarak bu cümleyi kuran Tarihselci Hukuk Okulu oldu ve ona Tarihselci Ekonomi Politik Okulu katıldı. Kuşakların gayretli çalışmasıyla biriktirilen tarihsel malzemeyi gözden kaçırmak neredeyse olanaksız hale geldi. Buna rağmen malzemelerin eksiksiz olduğundan, sınırlı alanlarda bile bahsedilemez ve bir tamlığa asla ulaşamayacaktır. Ancak mevcut malzeme bile tam olarak yönetilemez hale gelmiştir; tek bir soruna yönelik araştırma dahi tarihsel ön çalışmanın ağırlığı altında ezilme tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Burada, bir kurumun güncel yapısını anlamak için geçmiş bilgisinin ne ölçüde bilinmesi gerektiği gibi kritik soru gündeme gelir. Eğer yanıt, kurumun tarihinin eksiksiz şekilde bilinmesi bugünkü yapısının da bilinmesi demek olsaydı, bilgeliğin boyun eğmiş cahilliği bu alandaki nihai sonuç olurdu.

Öte yandan bu umutsuz teslimiyet, bu kritik soruya hiçbir şekilde doğru yanıt olmayacaktır. Tarihsel araştırma yönteminin ortaya çıkışı ve gelişimi, evrimci düşünce tarzının bütün bilim alanlarında ilerleyen zaferiyle yakından ilişkilidir. Açıkça ya da üstü kapalı olarak belirtilmiş olsa da tüm tarihsel düşünme biçimleri, bize tarihin, fenomenlerin sadece arka arkaya sıralanmasını değil aksine onların canlı gelişimlerini, büyümelerini ve yok olmalarını öğretmesi gerektiği inancına dayanır.

(43ncü sayfa) Bununla ama tarihsel gerçekler, teorik ve pratik sosyal bilimler için değerli ve değersiz olarak ikiye ayrılır ki bu ayrım görecelidir ve her bilgi alanı için farklı sonuçlar verir. Bugünün devletini açıklamak istediği ölçüde Devlet Öğretisi için bu anlayıştan şu sonuçlar ortaya çıkacaktır:

Kurumlar değişir, ancak her değişim gelişim değildir.²³ Değişim, eğer basitten karmaşığa götürüyorsa gelişimdir. Bir görüngünün artan boyutu, süresi, yoğunluğu, bir kurumun amaca uygunluğu, işlevinin artması, gelişim olarak adlandırılır. Hukuki kurumlar ve devlet kurumları, çoğunlukla gelişme olmadan sadece değişirler, hatta gerileyerek bile değişirler. Bir kurum tarihsel süreç sırasında amacını değiştirirse salt bir değişim meydana gelir. Çünkü sosyal kurumların gelişimi, yeni ortaya çıkan amaçları, eski olanların yanında tutulmasını gerektirir. Ancak nerede sadece amaçlar değişirse, orada çok sayıda zamansal olarak ardışık mevcut görüngüler arasında tamamen dışsal bir ilişki vardır.²⁴ Birkaç örnek bize bunu öğretebilir.

²² Metni ana hatlarıyla açıklamak konusunda Hatschek ile örtüşmektedir.

²³ Gelişim sözcüğü, bilimsel terminolojimizin en belirsiz/çok anlamlı sözcüklerinden biridir. Karşılaştırınız; Rickert "Doğa Bilimlerinde Kavram Oluşturmanın Sınırları" (Die Grenzen der naturwissenschaftlichen Begriffsbildung) Bu nedenle, her bilim, her şeyden önce, kendi gelişme kavramı hakkında net olmalıdır. Sosyal bilimler için bu ancak metinde verilen anlamıyla bir değer kavramı olarak kullanılabilir.

²⁴ Wundt'un Ethik 4. Baskı 1912 I s. 118 vd. ahlakın amaç metamorfozları hakkında iyi açıklamalar bulunmaktadır. Aynı şekilde L. Brütt'ün "Die Kunst der Rechtsanwendung" adlı eserinde 1907 s. 62 vd hukukun amaç metamorfozları hakkında iyi açıklamalara yer verilmiştir. Kohler, hukukun gelişiminin doğası/özünü anlamamıştır (yukarıda belirtilen yerde s. 23) Kohler hukukun gelişimi ile sürekli değişimini eş kabul etmiştir.

Bugünkü yargı jürisi, Norman hukukunun kanıt jürisinden kaynaklanmaktadır. Bu aslında bir tanıktır, bir kanıt yargıci değildir. 16. yüzyılda İngiltere’de bu kanıt jürisi, hüküm jürisine dönüştürüldü. Davayla ilgili kendi bilgilerinin yetersiz olduğu ortaya çıktıktan sonra jüri önünde kanıt sunmaya başlanır. Sonuç olarak jüri artık kendi bilgisine göre değil, bilgisine getirilene göre karar verir.

Karar jürisi, ardından Fransız hukuku tarafından benimsenir ve burada, diğerlerinin yanı sıra gerçeğin sorgulanarak karar verilmesi olarak sınırlandırılır ve süreç içinde yeniden dönüştürülür -geliştirilmez-.

(44ncü sayfa) Lordlar Kamarası, Britanya İmparatorluğunun en yüksek mahkemesidir. Bu yüzden daha 14. yüzyılda Avam Kamarası tarafından yüksek dereceli devlet görevlilerine yöneltilen suçlamalar, bu mahkemede inceleniyordu. Kuzey Amerika²⁵ Hukuku bu görevden azletme kurumunu benimsemiştir. Böylesi bir durumda Temsilciler Meclisi davacı, Senato ise yargıçtır. Ancak Senato hiçbir şekilde Birliğin en yüksek mahkemesi değildir.²⁶ Dolayısıyla İngiliz kurumu, ABD tarafından değiştirilmiş, ancak ileriye götürülmemiştir.

Evlât edinme muhtemelen atalara tapınmayla bağlantılı olarak oluştu. Aile üyeleri, ölen atalarının ruhunu beslemek için yemek sunmak zorunda olduklarından, arı halklarda çocuksuz olmak en büyük suçlardan biri olarak görüldü. Bu şekilde atalara kurban sunmanın devamlılığını sağlamak için yapay bir akrabalık yaratıldı.²⁷ Evlât edinme hala sürüyor. Ancak gelişmedi, değişti, çünkü bugünkü amacıyla geçmişteki amacı arasında hiçbir ilişki kalmadı.

Cermen evliliği büyük olasılıkla bir kaçırma evliliği idi ve daha sonra satın alma evliliğine dönüştü. Gelini satın almak yerine daha sonra gelinle nişanlanmak ortaya çıktı ve satın alma fiyatı bir şaka haline geldi. Nişanı, gelinin velisi yoluyla yapılan evlilik izledi ve böylece damat gelin üzerindeki veliliği üstlendi. Katolik kilisesi daha sonra damat ve gelinin papaz önünde rıza beyanını talep etti ve bundan da protestan ve medeni evlilik biçimi ortaya çıktı.

(45nci sayfa) Bu dini ve laik evlilik formları, eski yasanın gelişimi değil, sadece değişimidir.

Sosyal kurumlardaki bu amaç değişikliği çok önemli bir olgudur. Bir kurum ne kadar eskiyse, orijinal amacını korumamış ya da en azından tamamen korumamış olma olasılığı o kadar yüksektir. Siyasi ve hukuki görünüşleri, her zaman yeni amaçlara uyarlayarak mevcut koşullara bağlamaya çalışmak, şeylerin doğasında vardır. Ayrıca koşullar, uzun süre önce onları yaratan amaca hizmet etmese de sosyal kalıcılığın gücü ya da amacından uzaklaşanlara kendi çıkarları için tutunmayı bilenler sayesinde, çoğu zaman varlıklarını sürdürürler. Her iki durumun örnekleri, kamu kurumlarının tarihinin üstünkörü incelenmesinde bile bolca bulunur. Böylece kontun başlangıçtaki kişisel otoritesi, kalıtsal egemenliğe dönüştü; küçük toprak sahibi ile büyük toprak sahibi arasındaki koruma ilişkisi, sonunda karşılığında hiçbir şey verilmeyen bir köleliğe dönüştü; zümrelerin gönüllü ödemelerinden tek taraflı olarak devlet tarafından konulan vergi oluştu; İngiliz krallık zümrelerinin talepleri ve şikayetlerinden anayasal kanun; I. Georg’un İngilizce bilmemesi ve bu sebeple kabine konseyine başkanlık edememesi ardından gelen tüm monarkların kabinenin görüşmelerinden uzak kalmasına vb. yol açtı.

Amaç değişikliğinin doğasına ilişkin içgörü, birçok açıdan toplumsal kurumlara yönelik tarihsel araştırmaların derecesi ve türü için belirleyicidir. Her şeyden önce, mevcut bir görüngünün doğasını anlamanın, tüm geçmişi hakkında bilgi gerektirmediğini öğretir. Bize onu daha iyi anlamamızı öğreten gelişimi, günümüzdeki amacının ilk ortaya çıktığı, yani

²⁵ ABD kastediliyor (Ç.N).

²⁶ Birliğin başkanına karşı açılan davada Birlik Yüksek Mahkemesi Başkanı başkanlık eder ki, bu da sadece İngiliz kurumuna dışsal bir benzeme şeklidir; çünkü İngiltere’de, azletme durumunda, genellikle “Şansölye Lord” değil, “Lord High Steward”ın Üst Meclis’e başkanlık ettiği gibi. Bu durumun motivasyonu ise Başkan Yardımcısı’nın, Başkanın mahkumiyeti durumunda onun yerine geçecek olan Senato’nun düzenli başkanı olarak, dava sürecinin sonucuyla kişisel olarak ilgili olmasıdır. Karşılaştırmız; Ernst Freund “Amerika Birleşik Devletlerinin Kamu Hukuku” (Das öffentliche Recht der Vereinigten Staaten von Amerika) 1911 s.167.

²⁷ Karşılaştırmız; Fustel de Coulanges La cité antique 11. Éd. 1885 liv. II chap. IV. P. 55 vd. (Almanca Paul Weiß 1907); E. Rohde Psyche 2. Baskı 1898 s. 251 vd.

günümüzdeki yaşamıyla ilgili bir ilişkinin ortaya çıktığı noktadan başlar. Bu gelişmeden önce olan şey, artık günümüzün bilimsel kavrayışına hizmet etmiyor. Evlat edinmenin kökenini atalara tapınma kültüründen öğrenince günümüzdeki evlat edinmenin doğasını anlamak benim için daha kolay olmuyor. Çünkü kaybolan dini koşullar ile günümüz arasında canlı bir bağlantı bulunmuyor.

(46ncı sayfa) Aynı şekilde kaçırma ve satın alma yoluyla evlilikler üzerine araştırmalar da günümüzdeki evliliğin anlaşılması açısından çok az önem taşımaktadır.

Ancak bu, tabii ki böylesi tarihsel araştırmaların yüksek bağımsız değeri ve diğer bilim alanları için kapsamlı olan önemini inkâr etmek demek değildir. Bize, sosyal görüngülerin kökenini öğreterek bunların tutarlı bir şekilde çok çeşitli doğal, psikolojik ve etik nedenler ile koşullar tarafından belirlendiğini gösterirler. Fakat esas olarak bugünü değil, geçmişi anlamaya hizmet ederler. Bunun için gelişimin bilgisi yeterlidir. Ona hizmet etmeyen şey, hukuk ve devlet tarihine değil, uğraştığımız alandaki hukuk ve eski devlet eserlerine aittir. Pragmatik bakış açısından, yaşayan kurumların açıklanması, tarihsel materyalden, en fazla safla oluşturan, ancak hiçbir itici güç yaratamayan büyük bir miktarla ayrılır. Başka bir bakımdan da “amacın değişiminin görünümü”, sınırlamayı ve mütevazılığı öğretir. Konu, günümüz kurumlarına, kaybolmuş, tarihsel araştırmalarla belirlenmiş amaçların tekrar bilinçli olarak yasama faaliyetiyle akması veya yok olup gitmiş kurumların övgüye değer amaçlarını göz önünde tutarak kolayca yenilenmesi değildir. Mistik ve muğlak olan bir öğretiyi, bir halkın tarihsel yaşamının birliği sayesinde geçmişini yeni varoluşu yapmak için yalnızca geçmişini hatırlaması gerektiğini söyler. Bu hatadan, Tarihselci Okulun pratik günahlarının çoğu açıklanabilir. Böyle bir yenilenme denemesi, günümüzdeki halk yaşamının, geçmişin kurumlarını başarılı bir şekilde içine aldığı yerde başarılı olacaktır. Ancak bu kesinlikle bir gelişme değildir, aksine unutulmanın ve dolayısıyla yabancılaşmış olanın resepsiyonudur ki, bu resepsiyon sürecinde ona eşlik eden değişen şartlar nedeniyle, orijinal amacın değişimi olmaksızın nadiren gerçekleşir.

Fakat sosyal bilimlerin en son ve en yüksek ilke sorularından bazıları da toplumsal amaç değişiminin doğasının kavranışıyla hem şaşırtan hem de açıklayan bir aydınlanma elde eder.

(47nci sayfa) Bu, bilhassa genel olarak tüm sosyal gelişmenin ve özel olarak da devlet ve hukuk tarihinin temel kavranışı için geçerlidir. Çok eski zamanlardan bu yana burada iki temel görüş tam bir karşıtlık içerisinde bulunmaktadır. Bunlardan bugün neredeyse bütünüyle terk edilmiş olan ilki, devletin, hukukun ve sosyal kurumların bilinçli olarak birincil şekilde yaratılışını işaret ederken, bugün hâkim olan diğeri ise bu süreçte bireyin sarsılmaz biçimde karşısında olan doğal, daha yüksek güçlerin egemen olduğu bir olay görmektedir. Her iki ilkesel görüş de yanlıştır. İlki, izole, şimdiye kadar kültür tarafından hiçbir şekilde dokunulmamış insanların, sadece binlerce yıllık bilginin tortusu olabilecek açık, amaçlı bir bilinçle yaratmalarına izin verdiğinde, tüm tarihsel bilginin tersidir. Sosyal kurumların amacındaki değişimin tanınmasındaki eksiklik, doğal hukukun temel kusurlarından biri olmuştur. Ancak aynı kusur diğer teorinin tam tersi yönündedir. İster mistik bir halk ruhundan isterse kör iktidar ilişkilerinin etkisiyle olsun, devletin ve hukukun doğal yaratılışını ileri sürerek, insanın maksatlı iradesi olmaksızın hiçbir kurumun oluşamayacağı temel gerçeğini gözden geçirir. En kültürsüz halkların bile gıda, barınma ve güvenlik ihtiyaçlarının karşılanması her zaman bilincin ışığında gerçekleşir. Bu tür halkların tüm kurumları ve gelenekleri, en başından her zaman bilinçli, belki aptalca ve zararlı olabilen, ancak psikolojik bir zorunluluğu bulunan bir amaca sahiptir. Son araştırmalar bu alanda kapsamlı materyaller toplamıştır. Fakat tabii ki kültürsüz çağların bilinçli niyeti, onları yavaş yavaş takip eden kültürün ortaya koyduğu şeye yönelik değildir. Bir kez kurulduktan sonra kurumlar, gelenekler ve adetler yavaş yavaş amaçlarını değiştirirler; yeni amaçlara eklenir ve çoğu zaman eski amaçlardan daha ağır basar veya eskileri geri plana iter ve böylece gelişen ve dönüşen amaç değişimiyle geçmişin hiç tahmin etmediği kurumlar ortaya çıkar. Bu nedenle bilinçle yaratılan, gelişme sürecinde, yaratıcı bilincin çok ötesine uzanır ve ancak bu durumda devletin ve hukukun temellerinde, bilinçli insan yaratımı olmadıkları iddiası doğru olur.

(48nci sayfa) Devletin yaratılışının hem bilinçsiz hem de bilincin ışığında gerçekleşen bir süreç olduğu fikri, Helenlerin büyük düşünürlerinin aklında vardı, ki bu düşünürler, sadece devletin doğal yaratılışı teorisinin geleneksel yüzeysel anlatımlarının yaratıcıları olarak tanımlanırlar. Platon ve Aristoteles için devlet, keyfi bir şey değildir. Onlar için insan olmak ve devlette yaşamak ayrılmaz biçimde birbirleriyle bağlantılıdır. Aristoteles'e göre sürü hayvanları gibi ya da hatta daha da güçlü bir şekilde insan doğası gereği sosyal bir varlık karakterine sahiptir. Devlet genetik olarak bireyden daha eskidir, çünkü parça sadece bütünden anlaşılabilir ve devletsiz yaşayan ya tanrıdır ya da bir hayvandır. Bununla birlikte, bu düşünürler devletin tarihsel olarak bireylerin amaca yönelik eylemleriyle ortaya çıkmasına izin verirler. Platon'a göre iş bölümü, tamamlama arzusunun egemen olduğu insanları bir araya gelmeye zorlar²⁸ ve Aristoteles'e göre tüm sürü duygularına rağmen, başta tek başlarına yaşayan insanlar²⁹, toplumsal içgüdüler tarafından yönlendirilerek, önce evi, sonra köy topluluğunu ve sonunda da insanın tamamlama arzusunun tam olarak tatmin bulduğu devleti kurarlar. Her ne kadar devlete olan eğilim ve yetenek tüm insanlarda ortak olsa da Aristoteles, devleti ilk kuranı insanların en büyük iyiliksever olarak övmektedir.³⁰ Ancak, bu şekilde kurulan devlette, başlangıçtaki amacın zenginleştirilmesiyle hemen bir gelişme başlar. Sadece yaşam uğruna ortaya çıkan devlet, -iyi yaşam³¹- mükemmel yaşam yüzünden var olur.

Toplumsal amaçların değişimi öğretisi, toplumsal görüngülerin organize şekilde ortaya çıkışı ve oluşumu öğretisinin hatasını da açıkça aydınlatır. Eğer oluşumu ve gelişiminin seyrini tam olarak ya da yakından bilinmiyorsa genel olarak bir kurumun organik kökeni ve oluşumunu varsayabiliriz. Olayın nasıl olduğunu bilmediğimiz için, bilincin olayın seyrinde kesinlikle hiçbir payı olmadığını düşünürüz.

(49ncu sayfa) Tarihsel bir süreç bizden ne kadar uzaksa, bu sürecin detaylarına ilişkin ne kadar az belge varsa, organik devlet ve toplum öğretisi taraftarlarına o kadar çok hizmet eder. Öte yandan tarihsel bilincin ışığında, yani özellikle son zamanlarda ortaya çıkan, sıklıkla inorganik olarak etiketlenir ve bir kenara atılır. Bu nedenle eski kurumlar genellikle organik, gelişme süreçleri açıkça günümüzde olan yeni kurumlar ise mekaniktir. Ne var ki tarihsel araştırma ne kadar ilerlerse, apaçık olması gereken şeyi, yani tüm kurumların kökenlerini bilinçli irade eylemlerine borçlu olduklarını, ancak amaç değişimiyle ilk ortaya çıkış sebebinden koptuklarını ve böylece varoluşları insan iradesinden bağımsız oluşumlar gibi göründükleri gerçeğini de o kadar çok teyit eder.

Bununla birlikte amaç değişikliğinden kaynaklananı değişim yanında, başka bir durum da sosyal kurumların kendine özgü örgütlenmesini etkiler. Eylemlerin zorunlu olarak bir amacı olsa bile, her eylem, öngörülen amaca ya da sadece bu amaca etki etmez. Her eylemin önceden hesaplanamayan, çoğu zaman tahmin bile edilemeyen sosyal etkileri olabilir. Sosyal ilişkilerin karmaşıklığı ve muazzam çeşitliliği dolayısıyla insanın eylemi istenmeyen etkilerin de kaynağıdır. Yeni yasaların, yeni idari birimlerin, yeni vergilerin, parlamentodaki partilerin tutumunun, bir ticaret anlaşmasının, savaş ilanının, toprak tahsisinin, barış anlaşmasının vb. etkileri asla önceden tam olarak hesaplanamaz. Bütün bu süreçlerin, yaratıcılarının gayet iyi bildiği acil ve doğrudan amaçları vardır. Ama bu amaçlara ulaşım ulaşamayacaklarını, arzu edilen ya da istenmeyen başka şeylerin ortaya çıkıp çıkmayacağını bilemezler. Gerçekten de tüm toplumsal olayların içsel bağlantısında, yaratıcısı için kesin olarak teleolojik olarak belirlenmiş tarihsel bir eylemin etkisi, öngörünün erişebileceği her şeyin ötesine geçebilir. Sadece dünya tarihindeki, sonuçları insanlığın kaderinin daha sonraki seyrinde, savaşanlardan zorunlu olarak gizli bir şekilde ortaya çıkan büyük belirleyici savaşları düşünmek yeterlidir. Her yeni teknik buluşun hesaplanamaz etkileri vardır, iktisadi

²⁸ Republik II (Plato-Devlet) s. 369 vd. Karşılaştırınız; Gomperz'in Yunan Düşünürler (Griechische Denker) II s. 370 vd.

²⁹ "Gelişimin ilk başlangıç noktasından itibaren olayları doğasına göre gözlemleyerek hareket edersiniz" Pol. I, 2 1252 b, 24 Bekk.(ÇN: Homeros'tan alıntı)

³⁰ "İnsanın böyle bir toplumda diğerleriyle birlikte var olma eğilimi gayet doğaldır." İbidem 1253a, 30. (ÇN:Aristoteles'in Politika kitabından alıntı)

³¹ Metinde yer alan Yunanca ifadenin tercümesidir. (Ç.N)

üretimdeki her ilerlemenin amaçlanan olumlu sonuçlarına ek olarak tüm ekonomi için istenmeyen olumsuz sonuçları da vardır.

(50nci sayfa) Sosyal kurumların bu istenmeyen ve öngörülmeven etkileri, özellikle de amaçlanan ve amaçlanmayanların kesin bilgisine sahip değilsen, bunların yaratılışlarının insan iradesinden tamamen uzak olduğu ve bu nedenle doğal, organik bir süreç olduğu izlenimini güçlendirir. Sadece böylesi bir doğal ve organik nitelik, en önemsiz ve sapkın olanları da dahil olmak üzere insan eyleminin doğasında vardır. Tüm irade, dış dünyada hiçbir zaman tamamen hesaplanabilir değişikliklere neden olmaz ve bu yüzden aynı zamanda hem makul hem de makul olmayan doğal güçtür. Dindar hacılar, bağılılıkları dolayısıyla alçakgönüllü bir öpücükle azizi kutsuyorlar. Yüzyıllar boyunca bu öpücük, Roma kiliselerinin birinde Michelangelo'nun başyapıtında başparmağı aşındırıp yok etmiştir. Başka bir yerde, toplumsal ve devlet kurumlarını iradeden uzaklaştırılmış oluşumlar olarak gösteren alışkanlığın ne kadar önem kazandığı tartışmalıdır. Çoğu durumda bir kurum ne kadar uzun süre var olursa, onu değiştirmek o kadar zor olur. Buna rağmen var olmak için sürekli biçimde bilinçli irade eylemi gerektirir. Sonuçta bu, planlanmış insan iradesi eylemlerinin toplamından başka bir şey değildir.

6. Devlet Öğretisinde Hukuk Metodu³²

Bu, Devlet Hukuku Öğretisi'nin önermeleri ve hukuk önermelerinin içeriğinin gelişimi için geçerlidir. Daha önce de değinildiği gibi Devlet Öğretisi bir normlar bilimidir. Devlet Öğretisi'nin normları, devletin sosyal bir fenomen olarak varlığına ilişkin ifadelerden kesin biçimde ayrılmalıdır. Devlet Hukuku'ndaki metodolojik tartışmaların büyük bölümü, devletin ikili doğası konusundaki belirsizlikten ve devletle ilgilenen bilimlerin bu belirsizlikte kökenini bulan karşıtlığından kaynaklanmaktadır.

Bu bilgiyle, tüm diğer yabancı araştırma yöntemlerinden alınanlar, Devlet Öğretisi'nin hukuk alanına geri döner ve sosyal alana atanır.

(51nci sayfa) Toplumsal işlev olarak hukuk da kendi özellikleriyle bu sonuncuya aittir. Politika yanı sıra tarih ve sosyal bilimler de hukuka, onun oluşumuna, gelişimine, onda işleyen iktisadi, etik, ulusal fikirlere ve halkın tüm yaşamı üzerindeki etkisine adanmıştır. Bununla birlikte sadece hukuk normlarının dogmatik içeriği, yalnızca hukukçu tarafından uygulanan, hukuk fenomenlerden soyutlama ve bu şekilde bulunan normlardan tündengelimle çıkarım yapma sanatı yoluyla uygulanabilir. Bu hukuki dogmatikğin yerini farklı türdeki bilimler alamaz. Ancak bütünü kavradığını sanan tek yanlı dogmaların bu amacı kaçırdığı, başarılı araştırmalar için devlete yönelik diğer disiplinlerce tamamlanması gerektiği gerçeği, yukarıdakilerden sonra daha ayrıntılı açıklamaya ihtiyaç duymaz.

Devlet Hukuku'nun ampirik, biyolojik, doğa bilimsel ve sosyolojik ele alınması, aslında sosyal Devlet Öğretisi ile ilgilidir. Ancak Devlet Hukuku için sadece hukuk yöntemi geçerlidir. Ancak bunun kamu hukukunun özelliklerine uyum sağlaması zorunludur. Hukuk, özel hukuk ile eş anlamlı değildir. Bununla beraber özel hukuka ait kavramların kamu hukukuna eleştirel olmayan aktarımı, kuşkusuz metodolojik bir hatadır, ancak şüphesiz hukukun tüm alanlarında ortak olan genel hukuk formları vardır. Bununla beraber doğa bilimlerinde tümüyle bağımsız mekanik ve kimyasal metotlar olmadığı gibi özel hukuk ya da devlet hukuksal metottan bahsetmek o kadar yanlıştır. Daha çok, bütünleşik hukuk metodu, her metot gibi üstesinden gelinmesi gereken materyalin farklılıklarına uyum sağlamalıdır. Kamu hukuku ve hukuk ilişkileri özel hukuktan farklı niteliklere sahiptir. Malzemedeki bu karşıtlığı bulanıklaştırmak değil aksine dikkate almak, açıklığa kavuşturulmuş bir hukuki araştırmanın gereğidir. Buna her zaman uyulmaması, metodun bütünlüğüne karşı hiçbir şey kanıtlamaz, aksine sadece tutarlı bir şekilde sürekli doğru kullanımına karşı bir şey kanıtlar. Devlet Öğretisi'nde hukuki araştırmanın sınırları, amacından kaynaklanır. Ancak tüm hukuk

³² Karşılaştırınız; Öznel Kamu Hukuku Sistemi (System der subjektiven öffentlichen Rechte) kitabımdaki derinlemesine açıklamaları s. 13 vd.

biliminde bu amaç, gerçek yaşamı hukuki olarak değerlendirmenin pratik olanaklarını elde etmeye yöneliktir.

(52nci sayfa) Bu pratik amaca bir şekilde hizmet edemeyen tüm yapıların hiçbir bilimsel bir değeri yoktur. Bilginin değerini kendi içinde taşıyan saf teorik bir disiplin gibi kendi başına sürdürülebilecek bir hukuk bilimi yoktur.

Bu nedenle devlet hukuksal Hukuk Bilimi esasen bugüne odaklanmıştır. Geçmiş, sadece tarihsel sorunları anlamak için gerekli olduğu ölçüde hukuki olarak incelenebilir.³³ Özellikle gelecekteki şüphe ve anlaşmazlık durumlarını karara bağlamayı amaçlayan katı hukuksal metoda göre günümüz hukukuyla herhangi canlı bir ilişkisi olmaksızın, örneğin Roma ve eski imparatorluk devlet hukuku gibi ihtilafların ayrıntılı şekilde tartışılması, boş ve gülünç bir çaba olacaktır, çünkü donmuş geçmişi bugünden gelen daha iyi bilgiyle reform etme olanağı yoktur. Geriye dönük “olması gereken” diye bir şey yoktur ve bu yüzden hukuk tarihi de ne olması gerektiği ya da ne olabileceğiyle değil, gerçekte ne olduğuyla ilgilenir.

³³ Karşılaştırmamız; Burada Gustav Radbruch Archiv sür Sozialwissenschaft XXII 1906 s. 368 vd.; H. U. Kantorowicz “Hukuk Bilimi ve Sosyoloji” (Rechtswissenschaft und Soziologie) 1911 s. 30 vd. ve orada adı verilenler.